

Abduvohidov Mirvohid Muzaffar o'g'li

Samarqand davlat tibbiyot universitetlari farmatsiya fakultetlari talabasi

Ilmiy raxbar: Baykulov Azim Kenjayevich

Dorivor òsimliklar bilan zaharlanish holatlari odatda dorivor òsimliklarning noto'g'ri foydalanilishi, yuqori dozalar yoki allergik reaksiyalar natijasida yuzaga keladi. Ba'zi mashhur zaharli dorivor òsimliklarga quyidagilar kiradi:

Korditseps – noto'g'ri tayyorlanganda yoki yuqori dozada foydalanilganda zaharli bo'lishi mumkin.

Boshqalar – bular orasida “qora o'rdak” (*Atropa belladonna*), “poytaxt” (*Ricinus communis*) va “zaharli qizil” (*Aconitum*) mavjud.

Zaharlanish belgilari:

Ko'ngil aynishi va qayt qilish

Qon bosimining pasayishi yoki oshishi

Mushaklarning kuchsizlik hissi

Yana boshqa nevrologik belgilari

Antidotlar:

Antidotlar zaharni zararsizlantirish yoki uning ta'sirini kamaytirish uchun qo'llaniladi. Ular tabiiy va sintetik bo'lishi mumkin.

Tabiiy antidotlar:

Aktiv uglerod – zaharni organizmdan chiqarishga yordam beradi.

Suvi va tuz – ichaklarni tozalash uchun.

Yashil choy – ba'zi hollarda zararni kamaytirishi mumkin.

Sintetik antidotlar:

Nalokson – opioid zaharlanishi uchun.

Atropin – atropin bilan zaharlanishda qo'llaniladi.

Pralidoksim – organofosfat zaharlanishida ishlatiladi.

Zaharlanish holatida darhol tibbiy yordamga murojaat qilish lozim. Har

qanday dorivor o'simlikni ishlatishdan oldin mutaxassis bilan maslahatlashish tavsiya etiladi.

Antidotlar, ziddizaharlar (yunoncha: antidoton - zaharga qarshi) - organizmga har xil yo'llar bilan kirgan zaharli moddalarni zaharsizlantiruvchi kimyoviy moddalar. Ular xilma-xil bo'lib, zaharlangan organizmga turli (ichish, surtish va hokazo) yo'llar bilan yuboriladi.

Organizmga kirgan zahar qonga shimilib ulgurmasdan uni chiqarib yuborish yoki neytrallash chorasi kuriladi: me'da yuviladi, Antidot yuboriladi (masalan, odam kislotalardan zaharlanganda natriy bikarbonat, magniy oksid kabi ishqorlar, ishqorlardan zaharlanganda esa limon kislota yoki limon shirasi, sirka, suyultirilgan sirka kislota va boshqa ichiriladi).

Zahar qonga shimilib ketgan bo'lsa, neytrallanadi yoki zaharsizlantiriladi: qonga glyukoza yuboriladi va maxsus choralar ko'riladi, mas, mishyak (arsen)li moddalar (lyuizit), og'ir metall tuzlari (sulema va boshqalar)dan zaharlanganda qonga unitiol, paratsetamoldan zaharlanganda atsetisistein, sianidlardan zaharlanganda amilnitrit, fosfororganik moddalar (xlorofos va boshqalar), zaharli qo'ziqorin (muskarin) dan zaharlanganda atropin yuboriladi.

Antidotlarni ajratib olish va ularning sifat va miqdorini tahlil qilish jarayoni murakkab va ko'p bosqichli hisoblanadi. Bunda turli usullar va texnologiyalar qo'llaniladi.

Antidotlarni ajratib olish usullari

1. Ekstraktsiya:

Solishtirish: Antidotning o'ziga xos xususiyatlariga ko'ra, suv, etanol yoki boshqa organik erituvchilar yordamida ekstraktsiya qilinadi.

Qaynatish: Ba'zi antidotlar qaynatish orqali ajratilishi mumkin.

1. Himoya va parazitlangan erishish usullari:

2. Siyoh bilan ajratish: Bu usul bilan juda nozik va murakkab moddalarni ajratish mumkin.

3. Koloniyalash: Antidotlarning miqdorini aniqlashda qo'llaniladi.

Xromatografiya:

Qattiq faza xromatografiyasi: Antidotlar va boshqa komponentlarni ajratish uchun ishlatiladi.

Suyuq faza xromatografiyasi: Ko'p hollarda aniqlikni oshirish uchun qo'llaniladi.

Spektroskopiya:

UB, IQ -spektroskopiya: Antidotlarning konsentratsiyasini aniqlashda yordam beradi.

Mass-spektrometriya: Yuqori sezgirlik bilan miqdorni aniqlash imkonini beradi.

Sifat va miqdor tahlili

Antidotlarning kimyoviy tuzilishini aniqlash uchun xromatografiya va spektroskopiya usullari qo'llaniladi.

Antidotning biologik faoliyatini baholash uchun in vitro yoki in vivo tajribalar o'tkaziladi.

Titratsiya: Antidotning aniqlik bilan miqdorini baholashda ishlatiladi.

Kalibrlash egri chizig'i: Antidotning konsentratsiyasini aniqlashda asosiy usul.

Xulosa. Antidotlarni ajratib olish va ularning sifat va miqdorini tahlil qilish jarayoni to'g'ri usul va texnikalarni tanlashga bog'liq. Bu jarayon tibbiy va farmatsevtik tadqiqotlarda muhim ahamiyatga ega. Har bir antidot uchun o'ziga xos usullarni qo'llash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Душенина А. О., Карпенко А. О., Домнина Т. Н. Лечебно-профилактический антидот и его влияние на сывороточную и эритроцитарную холинэстеразу. – 2022.
2. Круглов Ю. В., Лисина Т. О., Андронов Е. Е. BACILLUS MEGATERIUM 501RIF КАК АНТИДОТ ГЕРБИЦИДА ПРОМЕТРИНА В ПОСЕВАХ ОВСА И КУКУРУЗЫ //Сельскохозяйственная биология. – 2020. – Т. 55. – №. 3. – С. 481-488.

3. Ирисбаева Ф., Саноев З. И., Алимова Н. Ф. АНТИДОТЫ ПРИМЕНЯЕМЫЕ ПРИ УВЕЛИЧЕНИИ ДОЗЫ ПРОТИВ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ //«МИКРОБИОЛОГИЯНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ» МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАНИ. – 2023. – С. 201.
4. Байкулов А. К., Муртазаева Н. К., Тошбоев Ф. Н. ДИНАМИКА ВЛИЯНИЯ ЛАКТАТДЕГИДРОГЕНАЗЫ ПРИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОМ ИНФАРКТЕ МИОКАРДА //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 244-251.
5. Байкулов А. К., Убайдуллаева Г. Б., Эшбуриева Б. Р. Коррекция экспериментальной гиперлиппротеинемии с производными хитозана //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 937-947.
6. Kenjayevich B. A. et al. EKSPERIMENTAL GIPERHOMOSISTEINEMIYANI OKSIDLOVCHI STRESS HOLATIDA KELTIRIB CHIQRISH //TADQIQOTLAR. UZ. – 2024. – Т. 40. – №. 1. – С. 25-30.
7. Ermanov R. T., Qarshiev S. M., Baykulov A. K. CHANGES IN THE NITRERGIC SYSTEM DURING EXPERIMENTAL HYPERCHOLESTEROLEMIA //World of Scientific news in Science. – 2024. – Т. 2. – №. 4. – С. 326-339.
8. Akhmadov J. Z., Akramov D. K., Baykulov A. K. Chemical composition of essential oil lagochilus setulosus //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2024. – Т. 2. – №. 1. – С. 263-269.
9. Bayqulov A. K., Raxmonov F. K., Egamberdiyev K. E. Indicators of endogenous intoxication in the model of burn injury in correction with chitosan derivatives //Educational Research in Universal Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 56-63.
10. Baykulov A. K., Norberdiyev S. S. eksperimental giperxolesterolemiyada qondagi gomosistein miqdori bilan endoteliy disfunktsiyasi bog 'liligi //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 3 SPECIAL. – С. 396-402.